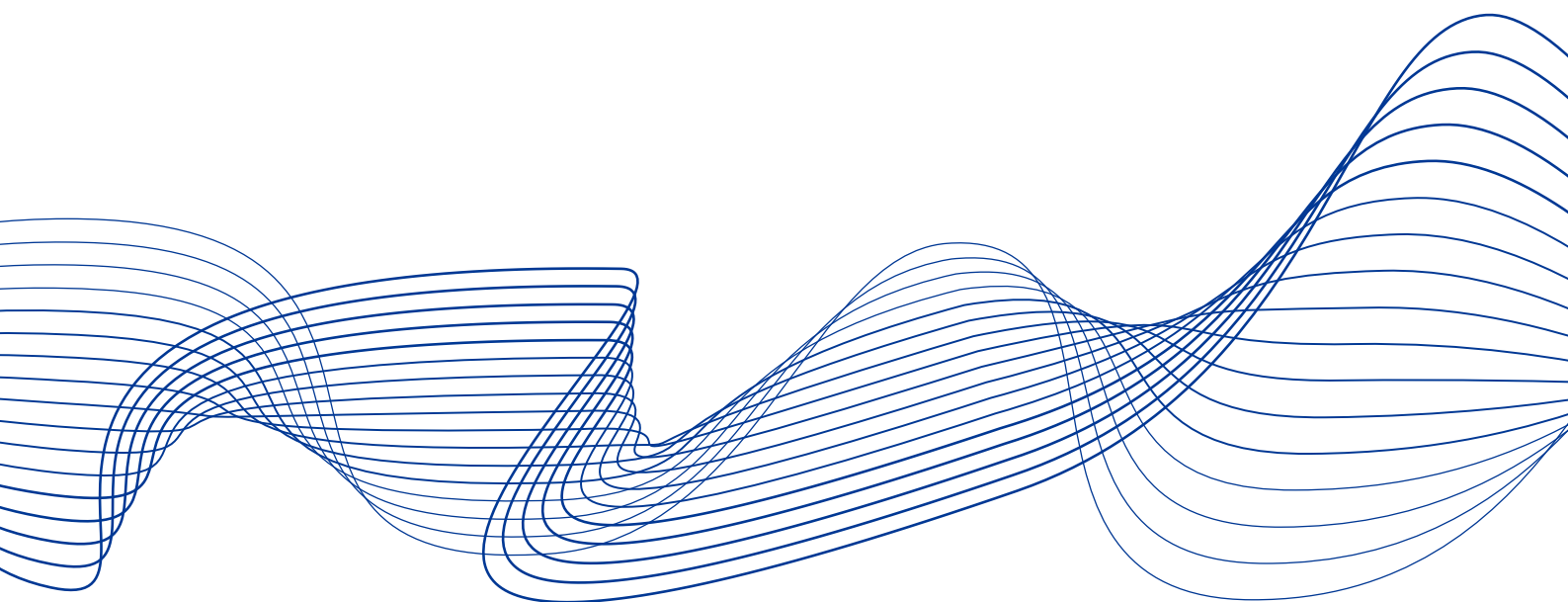

Годишен доклад

2022 г.

ЕССР

Европейски съвет за системен риск

Европейска система за финансов надзор

Съдържание

Предговор	2
Резюме	4
Издателско каре	8

Предговор

Кристин Лагард, председател на Европейския съвет за системен риск

За мен е голямо удоволствие да представя дванадесетия Годишен доклад на Европейския съвет за системен риск (ЕССР), който обхваща периода от 1 април 2022 г. до 31 март 2023 г. Докладът е важна част от рамката на ЕССР за прозрачност и отчетност. В него се разяснява на съзакондателите на Европейския съюз и на широката европейска общественост как ЕССР изпълнява мандата си.

Обхванатият от доклада период се характеризира със засилена геополитическа и икономическа несигурност, до голяма степен поради неоправданата война на Русия срещу Украйна. Войната бе причина за повишаването на цените на енергоносителите, което засили инфлационния натиск в световен мащаб и доведе до затягане на условията за

финансиране. Тези тенденции се отразиха негативно на икономическите перспективи. Войната също така създаде по-благоприятна среда за киберзаплахите в цяла Европа. Съчетанието на тези фактори значително увеличи рисковете за финансовата стабилност.

ЕССР реагира на тези условия по няколко начина. По-конкретно, през септември 2022 г. ЕССР призова за повишено внимание към рисковете за финансовата стабилност, като за първи път издаде **общо предупреждение** относно уязвимостите на финансовата система на ЕС. Той издаде и **препоръка** относно преодоляването на уязвимости в сектора на търговските недвижими имоти. Освен това, в отговор на обстановката на повишена опасност от киберзаплахи, ЕССР предприе мерки за улесняване на обмена на информация между държавите и органите. Също така той публикува **доклад**, в който излага инструментите и елементите, необходими за повишаване на киберустойчивостта и засилване на готовността за справяне с киберинциденти.

ЕССР също така призова съзакондателите да използват преразглеждането на релевантни законодателни досиета, за да спомогнат за преодоляване на известните уязвимости в небанковия финансов сектор. Като част от това той подчерта как следва да се усъвършенства **директивата „Платежоспособност II“** – регулаторната рамка за застрахователите, с акцент върху инструментите за управление на ликвидността. ЕССР също така изтъкна, че **трайно ниското качество на данните** представлява заплаха за финансовата стабилност. Освен това, в контекста на предложените целеви промени в Регламента за европейската пазарна инфраструктура, той предложи начини за **укрепване на централизирания клиринг в ЕС.**

В края на разглеждания период сригът на две средноголеми банки в САЩ и проблемите, довели до поглъщането на Credit Suisse от UBS, послужиха като напомняне да останем бдителни. Солидните капиталови и ликвидни позиции, както и стабилната рентабилност допринесоха за устойчивостта на банковия сектор на ЕС през разглеждания период. Въпреки това два основни фактора продължават да оказват

неблагоприятно влияние върху перспективите за този сектор. На първо място това е забавянето на икономическия растеж и по-високите лихвени проценти, включително потенциалното отрицателно въздействие върху качеството на активите и обема на кредитирането, а на второ – ефектът от повишаването на цената на финансирането за банките с потенциален натиск върху лихвените маржове. Мащабът на влиянието на тези фактори все още не е известен, но е вероятно с времето то да стане по-ясно изразено. След заседанието си в края на март Генералният съвет на ЕССР отбеляза, че всички финансови институции следва грижливо да запазят настоящите си равнища на устойчивост, за да подсигурят способността си да се справят с потенциално по-неблагоприятни условия.¹

В заключение през отчетния период редица скъпи и уважавани колеги напуснаха постовете си. Бих желала да благодаря на всички тях за ценния им принос. Сърдечно благодаря на Стефан Ингвес, чийто мандат като първи заместник-председател на ЕССР приключи с пенсионирането му като управител на Sveriges Riksbank. Стефан беше сред най-важните двигатели на работата на ЕССР от създаването му насам. Той беше председател на Консултативния технически комитет през първите два мандата (2010 – 2016 г.) и работи за ЕССР като първи заместник-председател от 2020 г.

Бих искала също така да изкажа благодарност на Ларс Роде, бивш управител на Danmarks Nationalbank и бивш член на Генералния съвет и на Управителния комитет, както и на управител Пиер Вунш, бивш член на Управителния комитет, за значителния им принос в работата на ЕССР. В заключение бих искала да изразя признателността си към професор Хавиер Суарес (CEMFI) за службата му в продължение на осем години като председател и заместник-председател на Консултативния научен комитет на ЕССР.

Кристин Лагард
Председател на ЕССР

¹ Вижте [прессъобщението след заседанието на Генералния съвет на ЕССР на 30 март 2023 г.](#)

Резюме

През септември 2022 г. Европейският съвет за системен риск (ЕССР) за първи път издаде общо предупреждение относно уязвимостите на финансовата система на ЕС, след като през годината рисковете за финансовата стабилност осезаемо нараснаха.²

Икономическото въздействие на неоправданата война на Русия срещу Украйна и затягането на финансовите условия, дължащо се на нормализирането на паричната политика, увеличиха опасността от реализиране на сценарии за риск от събития с малка вероятност. В предупреждението на ЕССР се призовава за повишаване на осведомеността относно рисковете за финансовата стабилност и се подчертава необходимостта от по-голяма устойчивост на финансовия сектор на ЕС, за да се даде възможност на финансовата система да подкрепя икономиката, ако тези рискове се материализират.

Рисковете за финансовата стабилност в ЕС се увеличиха значително през 2022 г.

Избухването на войната в Украйна доведе до бързо влошаване на рисковата обстановка, като причини по-голяма геополитическа несигурност, нарастване на инфлацията и влошаване на перспективите за растежа вследствие на по-високите цени на енергоносителите, храните и суровините и смущения във веригите на доставка. В резултат на това рисковете за финансовата стабилност нараснаха значително във всички сектори, включително при домакинствата, нефинансовите предприятия и финансовите институции, както и на всички финансови пазари. Перспективите за домакинствата се влошиха поради спад на реалния разполагаем доход и затягане на условията за финансиране. Нефинансовите предприятия, особено тези в енергоемките сектори и поелите по-големи задължения по време на пандемията от коронавирус (COVID-19), станаха по-уязвими към покачването на инфлацията и лихвените проценти. С влошаването на макроикономическите перспективи финансовите предприятия бяха изложени на все по-високи рискове, свързани с кредитирането и финансирането. Войната в Украйна предизвика също така рязък и широкообхватен спад в цените на активите. Силните успоредни колебания на цените при голям брой класове активи намали ползите от стратегиите за диверсификация. Нещо повече, нарастващото геополитическо напрежение увеличи риска финансовите институции и основните доставчици на услуги, на които те разчитат, да станат обект на кибератаки на системно ниво.

През петте месеца след издаването на общото предупреждение до известна степен намаляха краткосрочните рискове за икономическите перспективи от възникване на събития с малка вероятност. Това отразява по-ниските цени на енергоносителите и суровините, по-високата от очакваното рентабилност на банките и нарастването на цените на акциите. Спестяването на енергия от домакинствата и предприятията и меката зима спомогнаха за предотвратяване на риска от възникване на статистически малко вероятна тежка енергийна криза в Европа. Освен това отварянето на китайската икономика след ограничителните мерки вследствие на пандемията от COVID-19 подпомогна търсенето в световен мащаб.

² Периодът, обхванат в този доклад, е от 1 април 2022 г. до 31 март 2023 г.

Опасенията относно уязвимостите на банковия сектор се засилиха през март 2023 г. след срива на две средноголеми банки в САЩ и проблемите, довели до поглъщането на Credit Suisse от UBS. Създателите на политики в съответните държави бързо приложиха редица мерки, които спомогнаха за възстановяването на доверието във финансовия сектор.³ ЕССР отбеляза, че събитията в банковия сектор и на финансовите пазари през март са показали, че е необходима бдителност по отношение на разкритите от тях уязвимости що се отнася до структурите за финансиране и до управлението на лихвения риск в банковия портфейл в условията на сложна макрофинансова обстановка. За тази цел ЕССР подчерта, че финансовите институции следва внимателно да запазят сегашните си равнища на устойчивост, за да гарантират способността си да се справят с потенциално по-малко благоприятна среда.⁴

ЕССР продължи с дейността си по редовно наблюдение и даде своя принос за провеждането на стрес тестове от страна на Европейските надзорни органи. Като част от наблюдението на рисковете в определени сфери на небанковия финансов сектор ЕССР публикува своя годишен **обзор на свързания с небанковото финансово посредничество риск в ЕС.** Той също така предостави утежнени сценарии за **координирания от Европейския банков орган стрес тест на банковия сектор за целия ЕС през 2023 г.** и за **стрес теста на фондовете на паричния пазар, организиран от Европейския орган за ценни книжа и пазари през 2022 г.,** както и **сценарий за климата за стрес теста на пенсионните фондове за целия ЕС през 2022 г.,** провеждан от Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване.

През отчетния период ЕССР продължи да работи по няколко важни досиета на междусекторни и трансгранични политики. В тази връзка той издаде препоръка за справяне с рисковете на пазарите на търговски недвижими имоти. Тези имоти са силно свързани както с реалната икономика, така и с финансовата система и следователно могат да имат системно въздействие върху тях. В препоръката на ЕССР се определят краткосрочни до средносрочни варианти на политики за повишаване на устойчивостта на редица финансови институции, сред които банки, инвестиционни фондове и застрахователни дружества. ЕССР препоръчва също така предприемането на регулаторни действия от страна на Европейската комисия за попълване на пропуските в данните и за създаване на нормативна уредба за преодоляване на характерните за търговските недвижими имоти уязвимости в целия финансов сектор. Освен това той представи предложения за политики относно рисковете за финансовата стабилност, свързани с киберинциденти и изменението на климата, както и с криптоактивите и децентрализираните финанси. Целта на тези предложения е да се намалят известните рискове и уязвимости в цялата финансова система. Някои от тях бяха подчертани и в предупреждението, въпреки че голяма част от работата по тях е започнала още преди издаването му.

³ Например Швейцарската национална банка **предостави значителна помощ за осигуряването на ликвидност** в подкрепа на поглъщането на Credit Suisse от UBS. Единният съвет по реструктуриране, Европейският банков орган и банковият надзор в ЕЦБ публикуваха **съвместно изявление**, в което се разяснява редът, по който акционерите и кредиторите следва да понесат загуби в случай на несъстоятелност. Централната банка на Канада, Bank of England, централната банка на Япония, Европейската централна банка, Системата на Федералния резерв и Швейцарската национална банка **обявиха координирани действия** за подобряване на предоставянето на ликвидност посредством постоянните споразумения за суап на ликвидност в щатски долари.

⁴ Вижте **прессъобщението** след заседанието на Генералния съвет на ЕССР на 30 март 2023 г.

ЕССР продължи да работи и по секторни политики по отношение на банките, инвестиционните фондове, застрахователните дружества и централизирания клиринг.

В предупреждението на ЕССР от септември 2022 г. се подчертава необходимостта от засилване на устойчивостта на тези сектори и от намаляване на вероятността сътресенията да се прехвърлят към други части на финансовата система. Що се отнася до банковия сектор, задачите включват принос към провеждания от Европейската комисия петгодишен преглед на рамката на макропруденциалната политика на ЕС. Освен това ЕССР съдейства на членове на съвета при вземането на национални решения по макропруденциалната политика. Извън банковия сектор ЕССР многократно е призовавал за нормативна реформа в небанковия финансов сектор⁵ и е отбелязвал, че постигнатият напредък е малък.⁶ Законодателните предложения за преглед на пруденциалните правила за инвестиционните фондове, застрахователните дружества и централизирания клиринг, публикувани от Европейската комисия през отчетния период, дадоха възможност за преодоляване на слабостите. В тази връзка ЕССР си сътрудничи със законодателните органи, за да посочи къде в предложенията би било полезно да се въведат подобрения с цел да се намалят рисковете за финансовата стабилност.

През отчетния период макропруденциалните политики в няколко държави членки на ЕС бяха затегнати поради нарастващите циклични рискове.

В рамките на разглеждания период антицикличният капиталов буфер беше увеличен в 13 държави от ЕС/ЕИП (България, Хърватия, Кипър, Естония, Франция, Унгария, Ирландия, Литва, Нидерландия, Румъния, Словения, Словакия и Швеция). Четири държави въведоха нов буфер за системен риск. Лихтенщайн, Малта и Словения използваха буфера за системен риск за справяне със секторни рискове, свързани с пазара на недвижими имоти и сектора на домакинствата. Финландия наложи буфер за системен риск върху общите експозиции в страната. Нидерландия и Норвегия разшириха прилагането на съществуващи по-строги национални мерки (съгласно член 458 от Регламента за капиталовите изисквания – РКИ⁷). В Нидерландия мярката е насочена към сектора на жилищните недвижими имоти, а в Норвегия – както към жилищата, така и към търговските недвижими имоти. И накрая, Австрия, Румъния, Словения, Исландия, Ирландия, Норвегия и Словакия приеха нови мерки, насочени към кредитополучателите, или измениха съществуващите. Някои от тях се прилагат спрямо всички получатели на определени видове заеми, докато други се отнасят за конкретни групи кредитополучатели (например купувачи на първи имот, купувачи на втори или пореден имот). Въпреки че повечето решения относно насочените към кредитополучателите мерки доведоха до затягане на политиката, в определени случаи мерките бяха разхлабени за някои подгрупи кредитополучатели.

ЕССР изпълни своите задължения за отчетност и докладване пред Европейския парламент и пред обществеността. Като част от тези задължения председателят на ЕССР участва в публично изслушване пред Комисията по икономически и парични въпроси на

⁵ Вижте например речта на Марио Драги, тогавашния председател на ЕЦБ и на Европейския съвет за системен риск, **Building on the achievements of post-crisis reforms**, на втората годишна конференция на ЕССР, Франкфурт на Майн, 21 септември 2017 г.

⁶ Вижте **речта** на председателя на ЕССР Кристин Лагард на изслушване пред Комитета по икономически и парични въпроси на Европейския парламент на 20 март 2023 г.

⁷ **Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 27.6.2013 г., стр. 1).**

Европейския парламент (ЕCON) на 20 юни 2022 г. Заместник-председателят на ЕССР участва в публично изслушване пред ЕCON на 16 май 2022 г. На тези изслушвания членовете на Европейския парламент получиха информация от първа ръка относно основанията за предприетите от ЕССР инициативи по политиките. На 28 ноември 2022 г. председателят на ЕССР проведе и закрито заседание с председателя и заместник-председателите на ЕCON за рисковете за финансовата стабилност. През юли 2022 г. ЕССР публикува своя годишен доклад за 2021 г. като част от задължението си за отчитане пред обществеността.

ЕССР организира и няколко конференции и семинари, за да насърчи дискусиите по макропруденциалната политика. В рамките на мандата си ЕССР проведе годишната си среща с Комитета на европейските органи за надзор на одита и с нормативно определените одитори на установените в ЕС глобални системно важни банки и застрахователни дружества. ЕССР проведе и шестата си годишна конференция, посветена на предизвикателствата пред политиката предвид настоящата макроикономическа среда, технологичните иновации и системния риск.

Издателско каре

© Европейски съвет за системен риск 2023

Пощенски адрес 60640 Frankfurt am Main, Germany
Телефон +49 69 1344 0
Уебсайт www.esrb.europa.eu

Всички права запазени. Разрешава се възпроизвеждането с образователна и нетърговска цел при изрично позоваване на източника.

За специфичната терминология можете да използвате [речника на термините на ЕССР](#) (само на английски език).

PDF ISBN 978-92-9472-305-5, ISSN 1977-5113, doi:10.2849/85746, DT-AB-23-001-BG-N